

5.11.2009

Dnro 2811/4/08

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

POLISIILLE HUOMAUTUS LAINVASTAISESTA KOTIETSINNÄSTÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 1.9.2008 päivätyssä kantelussaan Hämeenlinnan kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä seuraavasti:

1. Kantelija katsoi, että hänen asunnossaan suoritetulle kotietsinnälle ei ollut lainmukaisia perusteita.
2. Kantelijalle ei ollut varattu mahdollisuutta olla läsnä kotietsinnässä ja asunnosta oli kantelijan mukaan takavarikoitu omaisuutta, jota ei ollut kirjattu mihinkään.
3. Kantelija kertoi, että poliisi oli tutkinut hänen tyttärensä matkapuhelinta kotietsinnän yhteydessä.

3 TAPAHTUMATIETOJA

3.1 Kantelijan näkemys tapahtumista

Kantelija kertoi kantelussaan, että hänen tullessaan kotiinsa 28.5.2008 poikansa kanssa oli asunnossa ollut kaksi virkapukuista poliisimiestä. Poliisimiehet olivat kertoneet kantelijalle, että he olivat päässeet asuntoon huoltomiehen avattua heille oven ja että he pyrkivät tavoittamaan kantelijan vanhinta tytärtä A:ta. Samalla he kertoivat, ettei kysymyksessä ollut kotietsintä ja että A:ta ei epäilty mistään rikoksesta. Kantelija oli kertonut poliisimiehille, että hänen tyttärensä oli vielä koulussa sekä antanut heille tyttärensä matkapuhelinnumeron. Poliisimiehet olivat pahoitelleet aiheuttamaansa häiriötä ja poistuneet paikalta.

Kantelija oli soittanut välittömästi tapahtuman jälkeen tyttärelleen ja kertonut poliisin tavoitelleen häntä. Kantelija pyysi tytärtään menemään välittömästi Hämeenlinnan poliisilaitokselle selvittämään, mistä oli kysymys. Kantelijan mukaan hänen tyttärensä oli mennyt välittömästi poliisiasemalle, mutta siellä kenelläkään ei ollut "asiaa" hänelle.

Kantelijan tyttären palattua kotiin myöhemmin illalla, hän oli kertonut kantelijalle, että hän oli noin puoli tuntia ennen poliisin tekemää kotietsintää käynyt poliisilaitoksella kadonneen matkapuhelimensa takia. Kantelussa kerrotaan asian taustasta seuraavasti: " *A:n toinen puhelin oli jäänyt hänen kaverin-*

sa autoon, josta kaveri oli vienyt sen asunnolleen. Asunnolta on ilmeisesti otettu kiinni joku kolmas henkilö ja samalla takavarikoitu puhelimet, myös A:n puhelin. Tätä puhelintaan A oli käynyt kysymässä. Poliisista oli kerrottu, että puhelin oli lähetetty jonnekin (tekniseen tutkintaan?) ja sen saisi myöhemmin. Samana iltana vielä selvisi, ettei kyseessä ollutkaan A:n puhelin, vaan A:n puhelin oli edelleen asunnolla, josta hän sen kävi hakemassa samana iltana. Tiedossa ei ole, onko A:n puhelin ollut poliisin tutkinnassa".

Kantelijan keskusteltua tapahtumista lastensa kanssa, oli kantelun mukaan ilmennyt, että kotietsinnän yhteydessä oli kantelijan tyttären vaatekaapista kadonnut savukeaski, joka oli ollut avaamattomassa kartongissa, minkä lisäksi laatikoita ja kaappeja oli pengottu ja kantelijan nuoremman tyttären B:n puhelimesta oli katsottu viestejä. Puhelin oli ollut B:n huoneessa, josta se löytyi läppä avonaisena viestien lukutilassa.

Poliisi oli toimittanut kantelijalle hänen pyynnöstään jäljennöksen kotietsintäpöytäkirjasta. Kantelija oli havainnut, että kotietsintäpöytäkirjassa kerrottiin kotietsinnän toimitetun kiinniotettavan, pidätettävän tai vangittavan henkilön tavoittamiseksi sekä takavarikoitavan esineen löytämiseksi.

Kantelija toteaa, että ketään asunnosta asuvista ei epäilty mistään rikoksesta. Kotietsintäpöytäkirjassa esitettiin väite, että (poliisin etsimä) C -niminen henkilö olisi A:n poikaystävä. Kantelijan mukaan esitetty väite ei pidä paikkaansa. C oli kantelijan tietämän mukaan seurustellut noin vuosiaikaisemmin ennen tapahtumia A:n kanssa. Kantelija toteaa C:n varmaankin vierailleen hänen asunnossaan A:n seurassa kuten monet muutkin A:n ja kantelijan muiden lasten ystävät. Nyttemmin A oli satunnaisesti tavannut C:tä, mutta ei seurustellut tai muutenkaan mainittavasti viettänyt aikaansa hänen kanssaan. Kantelija piti uskomattomana kotietsintäpöytäkirjassa esitettyä väitettä C:n asumisesta hänen ja lastensa asunnossa.

Kantelija kertoi kotietsintäpöytäkirjasta ilmenevän myös, että kotietsintä liittyi poliisilla oli tutkittavana olleeseen moottorikulkuneuvon (mopo) varkauteen. Kantelija piti selvänä, ettei tällaista rikosta ollut tehty hänen kotonaan, eikä epäiltyä myöskään otettu kantelijan kotoa kiinni. Kantelija totesi myös pitävänsä erittäin epätodennäköisenä, että erittäin pätevin perustein voisi olettaa, että hänen kotoaan löytyisi takavarikoitava esine (tässä tapauksessa joku moottorikulkuneuvo), koska kantelija asuu kerrostalon kuudennessa kerroksessa.

3.2

Poliisin näkemys tapahtumista

Rikoskomisarion selvitys

Hämeenlinnan kihlakunnan poliisilaitoksen rikoskomisario on kantelun johdosta antamassaan selvityksessä kertonut toimineensa tutkinnanjohtajana varkausrikosasiassa, jossa asianomistajan lukittu moposkootteri kypärineen anastettiin Hämeenlinnassa - - -n pysäköintialueelta 12.8.2008. Moposkootterin ja kypärän lisäksi anastettiin myös moposkootterin avaimet asianomistajan takin taskusta. Asiasta kirjattiin ilmoitus - - - ja asian tutkijaksi nimettiin vanhempi konstaapeli D.

Rikoskomisario kertoo, että vanhempi konstaapeli D oli soittanut hänelle 25.8.2008 ja kertonut tutkineensa - - -n valvontakameran kuvamateriaalia tapahtuma-ajalta. Edelleen D kertoi laittaneensa kuvamateriaalia potentiaalisista tekijäehdokkaista mm. poliisilaitoksen sisäiseen tiedotukseen. D:n kertoman mukaan työvuorossa oleva turvallisuusosaston vanhempi konstaapeli E oli tunnistanut kuvamateriaalista entuudestaan tuntemansa C:n, jonka kanssa E oli ollut aikaisemmin tekemisissä.

Rikoskomisario katsoi D:ltä saamansa selvityksen perusteella, että C:tä oli syytä epäillä osalliseksi tutkittavana olleeseen asiaan. D oli tiedustellut rikoskomisariolta puhelun aikana, voidaanko C ottaa kiinni asian selvittämiseksi. Rikoskomisario oli saamansa tiedon mukaan perusteella antanut määräyksen suorittaa kotietsinnän C:n kiinniottamiseksi (noutomääräys) sekä anastetun omaisuuden löytämiseksi (henkilöllinen ja esineellinen kotietsintä).

Vanhempi konstaapeli D:n selvitys

D kertoo näyttäneensä tutkittavanaan olleeseen rikosasiaan liittyviä valvontakameran kuvia vanhempi konstaapeli E:lle. E oli tunnistanut kuvissa olleen miehen C:ksi. D kertoo, että hänen muistamansa mukaan E oli kertonut hänelle A:n olevan C:n tyttöystävä. E löysi muistiinpanoistaan A:n henkilötunnuksen ja puhelinnumeron, jonka D kirjasi omiin muistiinpanoihinsa. D oli kotietsintäpäivänä tarkastanut väestötietojärjestelmästä, että C:llä ei ollut vakituista osoitetta, mutta D oli kuullut E:ltä, että C asustelee A:n luona.

Koska oli epäiltävissä C:n olevan osallisena rikokseen, D oli soittanut tutkinnanjohtajan toimivalle rikoskomisariolle ja kertonut hänelle konstaapeli E:n tunnistaneen valvontakameran kuvasta C:n. D tiedusteli puhelimitse rikoskomisariolta, voidaanko C ottaa kiinni ja voidaanko tehdä kotietsintä. Rikoskomisario antoi puhelimitse D:lle määräyksen C:n kiinniotosta sekä kotietsinnästä.

D ilmoitti puhelimitse E:lle rikoskomisarion antamista kiinniotto- ja kotietsintämääräyksistä, jolloin E ilmoitti heidän suorittavan kyseiset pakkokeinot. D oli ilmoittanut E:lle, että mopon anastuksen yhteydessä anastettiin myös musta mopon kypärä.

D oli toisen rikokseen epäillyn henkilön kuulustelun aikana lähettänyt kotietsintää suorittaneelle partiolle tekstiviestillä tiedot asianomistajan anastetun kypärän väristä ja merkistä sekä anastetun mopon merkistä ja rekisteritunnuksesta. Kotietsintää suorittamassa ollut E ilmoitti D:lle, että he olivat löytäneet kohdeasunnosta (kantelijan asunto) mopon kypärän, mutta kypärän tiedot eivät täsmänneet anastettuun kypärään muuten kuin värin osalta.

Vanhempi konstaapeli E:n selvitys

Vanhempi konstaapeli E kertoo keskustelleensa 28.5.2008 vanhempi konstaapeli D:n kanssa liittyen Hämeenlinnassa tapahtuneeseen moottorikulkuneuvon anastukseen. D:llä oli ollut valvontakameran kuvia mahdollisesta epäilystä. E oli tunnistanut kuvista yhdeksi epäillyksi C -nimisen miehen, jonka E tiesi asuneen - - -ssa. E kertoo olleensa C:n kanssa tekemisissä noin 2–3 viikkoa aiemmin, jolloin C oli ollut liikkeellä tyttöystävänsä A:n kanssa. E:n jututtaessa heitä tuolloin hän oli saanut kuulla A:lta, että C asustelee myös A:n luona - - -lla.

E kertoo D:n olleen yhteydessä tutkinnanjohtajana toimineeseen rikoskomisarioon, jolta oli D:n kautta saatu kiinniotto- ja kotietsintämääräys koskien C:tä. E oli sopinut D:n kanssa, että poliisi kävisi tarkastamassa C:n mahdollisen asunnon - - -lla ja tarkastaisi myös löytyykö asunnosta varkausrikoksessa hävinneitä tavaroita, mm. kypärää ja avaimia. Sittemmin oli selvinnyt, ettei C enää asunut - - -lla ja asunto oli toisen henkilön nimissä.

Tämän jälkeen poliisi oli tarkastanut C:n mahdollisen asuntopaikan hänen tyttöystävänsä luota - - -lla. Poliisi oli tilannut huoltomiehen avaamaan oven A:n asuntoon - - -lla. Poliisin päästyä asuntoon, sen oli havaittu olevan tyhjillään.

Vanhempi konstaapeli E oli soittanut D:lle ja tiedustellut häneltä tarkempia tietoja hävinneistä esineistä, sillä asunnosta oli löytynyt mopokypäriä. E oli saanut D:ltä tarkemmat tiedot anastetusta omaisuudesta mutta löydetty esineet eivät vastanneet varastettua omaisuutta. Tämän jälkeen asunnossa oli availtu muutamia kaappeja mahdollisesti kätketyn omaisuuden löytämiseksi. Tässä vaiheessa asuntoon oli saapunut kantelija poikansa kanssa. Kantelija oli tiedustellut, miksi poliisi oli hänen asunnosaan, jolloin E oli ilmoittanut kantelijalle, että poliisi etsi A:n poikaystävä, jonka oletettiin asuvan asunnossa. E oli pahoitellut aiheutunutta häiriötä ja ilmoittanut, että etsintää koskevat asiakirjat saisi poliisilaitokselta. Tämän jälkeen poliisi oli poistunut kantelijan asunnosta.

E kertoo myös, että asunnosta ei takavarikoitu mitään omaisuutta eikä kotietsinnässä avattu tai tutkittu paikkoja enempää kuin oli välttämätöntä anastetuksi ilmoitetun omaisuuden löytymiseksi. E kertoo olleensa vilpittömästi siinä uskossa, että hänen tietonsa C:n oleskelusta A:n asunnossa piti paikkansa ja että etsintä kohdistettiin nimenomaan C:n hallussa olevaan asuntoon.

Vanhempi konstaapeli E:n kanssa samassa partiossa toimineen vanhempi konstaapeli F:n selvitys on sisällöltään yhteneväinen E:n selvityksessä kertomien tapahtumien osalta.

Hämeenlinnan kihlakunnan poliisilaitoksen lausunto

Hämeenlinnan kihlakunnan poliisilaitoksen lausunnossa todetaan, että rikosten selvittämiseen kuuluu olennaisena osana muun muassa todistusaineiston etsiminen ja niiden henkilöiden tavoittaminen, joita on rikoksen johdosta kuultava tai muusta syystä tavoitettava. Etsintä edellyttää, että poliisilla on mahdollisuus päästä niihin paikkoihin, joista selvitystä on mahdollista saada tai tarvittava henkilö arvioidaan löydettävän. Kotietsintä voidaan tehdä joko esineen tai henkilön löytämiseksi. Kotietsintä on tehtävä vain siinä tarkoituksessa, jota varten sitä koskeva päätös on tehty.

Poliisilaitoksen lausunnossa todetaan, että kotietsintä oli tehty anastetun omaisuuden löytämiseksi (esineellinen kotietsintä) ja henkilön tavoittamiseksi (henkilöllinen kotietsintä). Henkilöllinen kotietsintä menettää merkityksensä, jos väestötietojärjestelmän tai muun luotettavan selvityksen perusteella asunnossa oleville varataan aina mahdollisuus olla läsnä etsinnällä. Esineellisessä kotietsinnässä tilanne on hieman toinen.

Poliisilaitos katsoo, että saadun selvityksen mukaan Hämeenlinnan kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiehet ovat toimineet lainmukaisesti kantelunalaisessa asiassa.

Etelä-Suomen lääninhallituksen poliisiosaston lausunto

Lääninhallituksen poliisiosaston näkemyksen mukaan poliisilla voidaan katsoa olleen pakkokeinolain 5 luvun 2 §:n 2 momentissa mainitut erittäin painavat perusteet olettaa, että ainakin C saattaisi löytyä A:n asunnosta ja että tätä poliisin tiedossa olevaa seikkaa voidaan pitää hyväksyttävänä ja riittävänä tapauskohtaisena syynä poliisin tekemän etsintäpäätöksen pohjaksi.

Lääninhallituksen poliisiosasto katsoo asiassa menetellyn virheellisesti, kun kotietsinnästä ei ollut ilmoitettu asunnon haltijalle.

Kantelussa väitetyn omaisuuden takavarikoinnin ja matkapuhelimen tietojen tutkimien osalta poliisiosasto ei näe syytä epäillä poliisin asiassa antaman selvityksen oikeellisuutta.

KANNANOTTO

4.1

Toimivalta kotietsinnästä päättämiseen

Tapahtumista

Rikoskomisario on selvityksessään todennut antaneensa puhelimesta vanhempi konstaapeli D:lle määräyksen suorittaa kotietsinnän epäillyn henkilön kiinniottamiseksi ja anastetun omaisuuden löytämiseksi. Vanhempi konstaapeli D oli edelleen välittänyt rikoskomisarion suullisesti antaman kotietsintämääräyksen vanhempi konstaapeli E:lle, joka oli toimittanut kotietsinnän. Rikoskomisario kertoo selvityksessään, että hän ei ottanut kantaa siihen, kuka kotietsinnän toteuttaa ja minne se tehdään.

Kotietsinnän toimittanut vanhempi konstaapeli E on kertonut selityksessään, että hän oli aikaisemmin tapahtumapäivänä ottanut kiinni toisen epäillyn samaan rikosasiaan liittyen, jota tutkija alkoi kuulustella poliisilaitoksella. E:n tarkoituksena oli saada kiinni toinen kanssaepäilty mahdollisimman nopeasti, millä perusteella E katsoi, ettei kotietsintä sietänyt viivytystä.

Oikeusohjeet

Pakkokeinolain 5 luvun 3 §:n mukaan kotietsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Ilman määräystä saa kuitenkin poliisimies toimittaa kotietsinnän, milloin sen tarkoituksena on kiinni otettavan, pidätettävän tai vangittavan taikka tuomioistuimeen tuotavan tai henkilönkatsastukseen toimitettavan tavoittaminen taikka sellaisen esineen takavarikoiminen, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen teosta verekseltään. Poliisimies voi määräyksettä toimittaa kotietsinnän myös muulloin, jos asia ei siedä viivytystä.

Arviointia

Kuten puheena olevasta lainkohdasta ilmenee, poliisimies voi toimittaa kotietsinnän ilman määräystäkin kiinniotettavan henkilön tavoittamiseksi. Sen sijaan anastetuksi epäillyn esineen takavarikoimiseksi edellytetään, että tätä esinettä on voitu seurata tai jäljittää rikoksen teosta verekseltään. Tällaisesta tapahtumasta ei nyt ole ollut kysymys, joten poliisimiehellä ei nähdäkseni ole ollut toimivaltaa toimittaa ns. esineellistä kotietsintää ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräystä paitsi kiireellisissä tapauksissa.

Kun pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle esitetään kotietsinnän toimittamista, hänen tulisi näkemykseni mukaan viipymättä selvittää, mitkä ovat kotietsinnän konkreettiset perusteet ja voiko kotietsintää niiden valossa pitää oikeutettuna. Tässä tapauksessa rikoskomisario on näkemykseni mukaan sinänsä arvioinut yksilöllisesti, oliko C:tä syytä epäillä tutkittavana olleesta rikoksesta ja päätynyt asiassa siihen, että C:n oli poliisimiehen valvontakameran kuvasta tekemän tunnistuksen perusteella syytä epäillä syyllistyneen tutkittavana olleeseen rikokseen.

Katson, että rikoskomisarion olisi lisäksi kuitenkin tullut yksilöllisesti arvioida ja päättää kotietsinnän suorittamispaikasta. Rikoskomisario ei tässä tapauksessa selvityksensä mukaan ottanut kantaa siihen, missä kotietsintä tehdään. Kotietsinnästä päätettäessä tulee käsitykseni mukaan siis yksilöidä kohde, jossa kotietsintä toimitetaan. Näin on muun muassa siksi, että kotietsinnän edellytykset riippuvat siitä, missä paikassa kotietsintä toimitetaan (rikoksesta epäillyn hallinnassa olevassa vai muussa paikassa). Riittävää ei ole se, että kotietsinnän kohteesta päätetään sen jälkeen kun kotiet-

sinnän toimittamista koskeva päätös on tehty; kotietsinnästä päättävällä virkamiehellä tulee olla päätöstä tehdessään tieto siitä, mihin kotietsintä kohdistetaan. Kysymys ei tässä tapauksessa E:n esittämästä näkemyksestä poiketen mielestäni näytä olleen sillä tavoin kiireellisestä kotietsinnän toimittamisesta, ettei kotietsinnän kohdetta olisi voitu kotietsinnästä päättämisen yhteydessä yksilöidä.

Selvityksen valossa vaikuttaakin siltä, että kotietsinnän toimittamisesta kantelijan asunnossa päätti tosiasiallisesti sen suorittaneen poliisipartion partionjohtajana toiminut vanhempi konstaapeli E, joka vanhempana konstaapelina ei ole pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Pakkokeinolaki ei mahdollista yleisvaltuutuksen antamista kotietsinnän toimittamisiin eikä liioin anna pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle toimivaltaa delegoida kotietsinnän kohteesta päättämistä kotietsinnän suorittajalle. Mielestäni pidättämiseen oikeutettu virkamies ei myöskään saa luottaa pelkästään kotietsintää poliisimiehen harkintaan. Hän ei voitoimia pelkästään "kumileimasimena", vaan hänen tulee selvittää ne konkreettiset seikat, joiden valossa kotietsinnän edellytyksien voidaan katsoa olevan olemassa ja tehdä oma, itsenäinen arvionsa kotietsinnän perusteltavuudesta ja suorittamispaikasta. Näin ei tässä tapauksessa ollut selvityksen perusteella tapahtunut.

Saatan käsitykseni tapahtuneesta sekä kiinnitän komisarion vakavaa huomiota pidättämiseen oikeutetulta virkamieheltä edellytettävästä harkintaan pakkokeinojen käytössä.

4.2

Perusteet kotietsinnän toimittamiseen

Tapahtumista

Rikoskomisario toteaa antamassaan selityksessä, että poliisi ei epäillyt kantelijaa tai ketään hänen perheenjäsentään mistään rikoksesta. Epäiltyä oli henkilö, jonka poliisin (E) saaman tiedon mukaan epäiltiin asustelevan kantelijan tyttären asunnossa. Tämä vihjetieto on perustunut poliisin epäillyn tytöstävänän pitämän A:n omaan ilmoitukseen, minkä paikkansa pitävyyttä ei rikoskomisarion mukaan ole ollut syytä epäillä. Selvitysten johdosta annetussa kantelijan vastineessa on kuitenkin kiistetty, että A olisi joitakin viikkoja aikaisemmin kertonut C:n asuvan hänen luonaan. Vastineessa esitetty kiistäminen perustuu kantelijan tyttärensä kanssa käymään keskusteluun tapahtuneesta.

Komisario kertoo, että väestötietojärjestelmässä oleva tieto ei välttämättä kerro, missä epäilty henkilö todellisuudessa asustaa. Epäilty saattaa asustaa myös sellaisessa paikassa, missä asuu muita henkilöitä, joiden osalta väestötietojärjestelmässä oleva tieto pitää paikkansa. Epäillyn hallinnassa saattaa olla hyvinkin erilaisia tiloja ja paikkoja, joihin pakkokeinoin mukaiset etsinnät voidaan kohdistaa. Näiden kohdepaikkojen olemassaolo edellyttää usein erilaisia selvityksiä ja tiedustelutoimia.

Oikeusohjeet

Pakkokeinoin 5 luvun 1 §:ssä säädetään kotietsinnästä esineen löytämiseksi. Säännöksen 1 momentin mukaan, jos on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, tai jos selvittävänä ovat yhteisösakon tuomitsemiseen liittyvät seikat, saadaan rakennuksessa, huoneessa taikka suljetussa säilytyspaikassa tai suljetussa kulkuneuvossa, joka on sen hallinnassa, jota on syytä epäillä rikoksesta, toimittaa kotietsintä takavarikoitavan tai väliaikaiseen hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon pantavan esineen tai omaisuuden löytämiseksi taikka muutoin sellaisen seikan tutkimiseksi, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä. Säännöksen 2 momentin mukaan paikassa, joka ei ole sen hallinnassa, jota on syytä epäillä rikoksesta, saadaan kotietsintä toimittaa vain, kun rikos on tehty siellä tai epäilty on siellä otettu kiinni taikka muuten voidaan erittäin pätevin perustein olettaa, että etsinnällä löydetään

taikka muuten voidaan erittäin pätevin perustein olettaa, että etsinnällä löydetään takavarikoitava tai väliaikaiseen hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon pantava esine tai omaisuus taikka muutoin saadaan selvitystä rikoksesta.

Pakkokeinolain 5 luvun 2 §:ssä säädetään kotietsinnästä henkilön löytämiseksi. Säännöksen 1 momentin mukaan edellä 1 §:n 1 momentissa mainitussa etsittävän hallinnassa olevassa paikassa saadaan toimittaa kotietsintä kiinni otettavan, pidätettävän tai vangittavan, tuomioistuimeen tuotavan taikka sinne rikosasiassa haastettavan vastaajan taikka henkilönkatsastukseen toimitettavan tavoittamiseksi. Säännöksen 2 momentin mukaan muualla kuin etsittävän henkilön hallinnassa olevassa paikassa saadaan kotietsintä toimittaa vain, jos etsittävän henkilön erittäin pätevin perustein voidaan olettaa oleskelevan siellä. Tästä riippumatta etsintä saadaan toimittaa paikassa, johon yleisöllä on pääsy tai jossa rikoksentehtäjillä on tapana oleskella.

Arviointia

Katson ensinnäkin, että pakkokeinolain 5 luvun 1 §:ssä säädetty rikoksen vakavuutta koskeva edellytys on täytynyt käsillä olevassa asiassa. Totean lisäksi, että rikoksesta epäillyn hallinnassa olevissa paikoissa kotietsintä saadaan periaatteessa toimittaa silloinkin, kun etsinnän tuloksellisuudesta ei etsintää päätettäessä ole suurtakaan todennäköisyyttä. Näin ollen tapauksessa näkemykseni mukaan oli sinänsä olemassa perusteet kotietsinnän suorittamiseen C:n hallitsemaan asuntoon.

Mitä tulee kotietsinnän suorittamiseen sellaisessa paikassa, joka ei ole epäillyn hallinnassa, totean seuraavan.

Pakkokeinolain 5 luvun 1 §:n 2 momentin tarkoittamat erittäin pätevät perusteet takavarikoitavan esineen löytämiseksi tai muun selvityksen saamiseksi rikoksesta voidaan katsoa merkitsevän sitä, että asiaa tutkittaessa on kertynyt sellaista varsin todistusvoimaista selvitystä, josta on perusteltua päätellä takavarikoitavan esineen löytyvän kotietsinnällä tai saatavan selvitystä rikoksesta. Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännössä käytetyssä todennäköisyysporrastuksessa "erittäin painavat perusteet" kuuluu suurinta todennäköisyyttä vaativiin pakkokeinon käytön edellytyksiin. Laissa on kysymyksessä olevalle toimenpiteelle säädetty tiukahkot edellytykset mm. sen vuoksi, että toimenpide kohdistuu sellaisen henkilön asuntoon, jolla ei ole lähtökohtaisesti mitään tekemistä epäillyn rikoksen tai muun etsinnän syyn kanssa.

Näkemykseni mukaan poliisilla ei saatujen selvitysten perusteella ollut tiedossaan mitään konkreettista selvitystä, joka tukisi laissa säädetyn esineellisen etsinnän tuloksellisuutta koskevan todennäköisyyskynnyksen ylittymistä. Mielestäni on kysymyksenalaista, onko poliisin esittämillä perusteilla voitu erittäin pätevin perustein olettaa, että kantelijan asuntoon kohdistetulla etsinnällä saatetaan löytää takavarikoitava esine tai muutoin saada selvitystä rikokseen.

Kun kotietsinnän edellytyksiä arvioidaan etsittävän henkilön löytämiseksi muualla kuin etsittävän henkilön hallinnassa olevassa paikassa, voidaan mielestäni pakkokeinolain 5 luvun 2 §:n 2 momentin edellyttäminä erittäin pätevinä perusteina pitää etsintämääräyksen antajan tiedossa olevia konkreettisia tai muita hyvin luotettavia tietoja siitä, että henkilö todella on pakkokeinon kohteena olevassa asunnossa. Näkemykseni mukaan tällaisia tietoja voisivat olla esim. silminnäkijähavainnot etsityn henkilön oleskelusta asunnossa tai hänen liikkeistään pakkokeinon kohteena olevan asunnon välittömässä läheisyydessä.

Selvitysten perusteella on pääteltävissä, että poliisi (vanhempi konstaapeli D) oli selvittänyt väestötietojärjestelmästä C:n osoitetietoja, jolloin hänelle oli selvinnyt, ettei hänellä ole vakituista asuinosoitet-

ta. Selvittämättä kuitenkin jää, oliko väestötietojärjestelmästä myös pyritty selvittämään, keitä henkilöitä kantelijan asunnossa oli kirjoilla. Epäily C:n oleskelusta kantelijan asunnolla on perustunut pelkästään vanhempi konstaapeli E:n saamaan tietoon, joka oli perustunut hänen ja kantelijan tyttären välillä käytyyn keskusteluun. Kuten edellä on todettu, keskustelun sisällöstä vallitsee erimielisyys osapuolten välillä.

Totean ensinnäkin, että minulla ei sinänsä C:n oleskelusta kantelijan asunnolla saadun ristiriitaisten näkemysten valossa ole aihetta epäillä E:n virkavastuulla selvityksessään kertomansa tiedon oikeellisuutta. Katson kuitenkin, että esiin tuotu, lähinnä vihjetietoihin rinnastettava C:n oleskelusta kertova tieto on ollut varsin heikosti sen puolesta puhuva, että C tosiasiallisesti oleskelisi kantelijan asunnolla. Tällaiseen tietoon olisi tullut vähintäänkin suhtautua kriittisesti, kun otetaan huomioon se, että A ilmeisestikin asui isänsä ja sisariensa kanssa samassa taloudessa.

Katson, että selvityksistä ilmenevät tiedot eivät kokonaisuutenakaan arvioituina ole täyttäneet kotietsinnän edellytyksenä olevaa olettamaa erittäin pätevien perusteiden olemassaolosta. Tapahtumaketjun aikana ei mielestäni ole kiinnitetty riittävän huolellisesti huomiota siihen, onko kotietsinnän toimittamisella kantelijan asunnossa ollut kestävä oikeudellinen perusta. Selvityksessä ilmoitetut perusteet kotietsinnän toimittamiselle kantelijan asunnolla ovat olleet siinä määrin riittämättömät, että kotietsinnän toimittamisesta kantelijan asunnolla tosiasiallisesti päättänyt ja siten toimivaltansa ylittänyt vanhempi konstaapeli E:n tulkinta pakkokeinon edellytysten olemassaolosta on lain tulkinnanvaraisuudesta huolimatta ylittänyt hänelle asiassa kuuluvan harkintavallan. Näin ollen E:n menettelyä on pidettävä lainvastaisena.

E:n menettelyä arvioitaessa on toisaalta otettava huomioon, että hänellä tuolloin käytettävissä olleet tiedot tekivät hänen menettelynsä jossain määrin ymmärrettäväksi; mahdollisen toisin toimimisen mahdollisuutta ei ilmeisesti ollut edes ajateltu, koska C:n asumisolosuhteita koskeva arvio perustettiin kantelijan tyttäreltä saatuun tietoon. E:n menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen edellä todetun lisäksi ottanut huomioon laissa käytetyn ilmaisun tulkinnanvaraisuuden ja sen, että poliisi joutuu tekemään tämän kaltaiset harkintaratkaisunsa melko nopeasti ja että säännös jättää poliisille jossakin määrin harkintavaltaa pakkokeinon edellytysten arvioinnissa. Lisäksi tilannetta on ilmeisesti jossain määrin sekoittanut komisarion antama kotietsintämääräys, josta on voinut välittyä kuva kotietsinnän edellytysten kiistattomasta olemassaolosta.

Kun E ei kuitenkaan nähdäkseni ole menetellyt niin moitittavasti, että syytteen nostaminen olisi tarpeen, katson riittäväksi antaa hänelle huomautuksen hänen edellä kerrotusta lainvastaisesta menettelystä.

4.3

Menettely kotietsinnän toteuttamisessa

Tapahtumista

Kotietsinnän toimittanut vanhempi konstaapeli E kertoo, ettei hän henkilökohtaisesti tunne kantelijaa, millä perusteella E ei katsonut aiheelliseksi informoida häntä kotietsinnästä etukäteen riippumatta siitä, mitä hän tekee työkseen. E toteaa, että kantelijan tai jonkun muun etukäteisinformoimisessa olisi ollut se vaara, että epäilty saisi tietoa asiasta ja pystyisi joko hävittämään mahdollista todistusaineistoa tai pakoilemaan esitutkintaa. Mikäli kyseessä olisi ollut ainoastaan esineellinen kotietsintä, etukäteistä ilmoittamista olisi E:n mukaan varmasti arvioitu eri näkökohdista.

Komisario toteaa antamassaan selityksessä, että esitutkinnassa on tavanomaista, että tutkinnanjohtajan toimiva pidättämiseen oikeutettu virkamies antaa suullisia kotietsintämääräyksiä. Kirjallinen kotietsintämääräys on poikkeuksellinen toimintatapa ja rikoskomisarion mukaan voimassa oleva lainsäädäntö antaa mahdollisuuden molempiin toimintamalleihin.

Oikeusohjeet

Pakkokeinolain 5 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan, sille, jonka luona kotietsintä pidetään, tai hänen poissa ollessaan jollekin hänen talonväkeensä kuuluvalle paikalla olevalle on annettava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja, jollei se viivytä toimitusta. Jollei kukaan mainituista eikä heidän kutsumansa todistaja ole ollut toimituksessa läsnä, on etsinnästä viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona se on toimitettu.

Pakkokeinolain 5 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan kotietsintää aloitettaessa on kirjallinen etsintämääräys esitettävä paikalla olevalle, 4 §:n 2 momentissa tarkoitetulle henkilölle. Jollei kirjallista määräystä ole, etsinnän tarkoitus on suullisesti esitettävä.

Arviointia

Läsnäoloa kotietsinnässä koskevan edellä mainitun lainkohdan perusteella voidaan pitää pääsääntönä, että sille, jonka luona kotietsintä pidetään, annetaan tilaisuus olla saapuvilla etsinnässä. Laissa käytettyä termiä "annetaan tilaisuus" on käsitykseni mukaan tulkittava siten, että kotietsinnän kohteen haltijalle on tarjottava mahdollisuutta olla läsnä kotietsinnässä ja mikäli tämä ilmaisee haluavansa tätä oikeutta käyttää, on hänen tahtonsa mukaisesti sallittava olla läsnä koko toimituksen ajan. Poikkeuksena tästä on ainoastaan tilanne, joka ei siedä viivytystä. Sen sijaan lainkohta ei tarkoita sitä, että kotietsinnän kohteen haltijan olisi joka tapauksessa – silloinkin kun tämä ei halua oikeuttaan käyttää – oltava läsnä toimituksessa.

Selvää on kuitenkin, että kotietsinnästä ei yleensä voida ilmoittaa etukäteen etsinnän tarkoitustavaarantamatta. Näin ollen jää pohdittavaksi, olisiko lakia tulkittava niin, että ennen etsinnän aloittamista olisi ryhdyttävä erityisiin toimiin tilaisuuden tarjoamiseksi paikan haltijalle tai hänen edustajalleen olla läsnä etsinnässä. Tällöin olisi pohdittava, mikä merkitys on sillä, että tilaisuuden varaaminen ei saisi viivyttää toimitusta. Arvioinnissa on syytä ottaa huomioon, ettei lainkohta säädettyäessä, toisin kuin nykyisin matkapuhelinten yleistyttyä, juurikaan ollut teknisiä mahdollisuuksia tavoittaa poissa olevaa paikan haltijaa. Nykyään mahdollisuus tähän kuitenkin on. Myös kantelussa on todettu, että kantelija olisi ollut helposti tavoitettavissa hänelle läsnäolomahdollisuuden varaamiseksi.

On varsin tulkinnanvaraista, minkälaista viivytystä pakkokeinolain 5 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitetaan. Pakkokeinolain esitöissä ei ole kuvattu sisällöllisesti sitä, mitä tällä viivytyksen-termillä lähemmin tarkoitetaan. Sanamuotonsa mukaan viivytyksen viittaa mielestäni selvimmin senkaltaiseen tilanteeseen, jossa esitutkintaviranomaisen toimenpiteitä jouduttaisiin – enemmän tai vähemmän – lykkäämään henkilön tavoittamiseksi ja/tai hänen paikalle saapumisensa odottamiseksi. Laki vaikenee tällaisen viivytyksen olennaisuudesta siten, että laissa ei ole säädetty mitään määräaikoja tai muutenkaan ohjattu sitä, kuinka lyhytaikaista odottamista voidaan pitää laissa tarkoitettuna viivytyksenä.

Viimeksi mainittu näkökulma – joka siis nähdäkseni vastaa tarkimmin säännöksen sanamuotoa – ei ota nimenomaisesti huomioon esitutkinnan tavoitteiden vaarantumisargumentteja. Toisaalta useassa erilaisessa tutkintatilanteessa on ajateltavissa, että viivytyksen voi jo itsessään pitkälti samaistua esitutkinnan vaarantumista tarkoittaviin tekijöihin (esimerkiksi pakovaara tai jälkienpeittämisvaara eli niin sanottu kolluusiovaara voivat joissain kiiretilanteissa kasvaa tai olla jopa ilmeisiä, jos esitutkintavi-

ranomainen joutuisi odottamaan kotietsintään ryhtymistä). Tällaista haitallista vaikutusta epäillyn rikoksen tehokkaalle tutkimiselle ei kuitenkaan välttämättä seuraa aina tai automaattisesti siitä, vaikka kotietsinnän toimittaminen viivästyisi. Viivytyksen merkitys rikostutkinnalliselle tehokkuudelle vaihtelee tilannekohtaisesti.

Asiassa onkin pohjimmiltaan kyse siitä, mahdollistaako pakkokeinolain 5 luvun 4 §:n 2 momentin sanamuoto ylipäättään viimeksi mainitun kaltaisten rikostutkinnallisten argumenttien huomioon ottamista viivytyksen kriteerin täyttymistä arvioitaessa. Nimenomaisesti laki ei näyttäisi sallivan tällaisten seikkojen huomioimista. Poliisin käytännöissä lakia on silti eräissä tilanteissa tulkittu jossain määrin laajemmin siten, että huomioon on saatettu ottaa myös rikostutkinnallisia näkökulmia (ks. Ruuska, Kirsti: Oma tupa, oma lupa. Kotirauha ja poliisin toimivalta, 2007, s. 196). Myös eräissä ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisuissa on annettu painoarvoa rikostutkinnallisille tehokkuusintresseille. Esimerkiksi apulaisoikeuskansleri kiinnitti edellä mainituissa päätöksissään dnrot 413/1/05 ja 593/1/07 huomiota muun ohella siihen, olisiko kotietsinnän tarkoitus vaarantunut käsillä olleen yksittäistapauksen olosuhteissa.

Myös oikeusasiamiehen ratkaisukäytännössä on katsottu, että poliisilla ei ole aina velvollisuutta yrittää tavoittaa paikan haltijaa puhelimitse tai velvollisuutta odottaa hänen saapumistaan kohdepaikalle. Huomiota on kiinnitetty myös tilanteiden vaihtelevuuteen. Lisäksi kotietsinnästä olisi joka tapauksessa tullut viipymättä ilmoittaa asunnon haltijalle jos hän ei ole ollut paikalla. Vaikka laki antaakin kotietsinnästä määräävälle ja kotietsinnän suorittajalle harkintavaltaa, en tässä yksittäistapauksessa kuitenkaan näe perusteita sellaiselle arviolle, että kotietsinnän tarkoitus olisi vaarantunut asunnon haltijan läsnäolomahdollisuuden varaamiseen kuluva viivästyksen johdosta. Poliisi olisi voinut näkemykseni mukaan esimerkiksi soittaa asunnon haltijalle ennen asuntoon menoa asunnon oven ulkopuolelta, jolloin mahdollisesti asunnossa ollut henkilö ei olisi päässyt pakenemaan paikalta – asuntohan sijaitsi kantelutietojen mukaan kerrostalon kuudennessa kerroksessa.

Katson edellä toteamani perusteella aiheelliseksi saattaa käsitykseni läsnäolomahdollisuuden varaamisesta kotietsinnän toimittamisessa vanhempi konstaapeli E:n tietoon.

Mitä tulee kotietsintämääräyksen muotoon, totean, että laillisuusvalvontakäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että kirjallinen etsintämääräys on pääsääntö, josta voidaan poiketa vain silloin, kun kotietsinnästä päättävä virkamies itse suorittaa kotietsinnän, tai sellaisissa kiireellisissä tapauksissa, joissa kirjallisen määräyksen hankkiminen ei ole mahdollista (ks. esimerkiksi apulaisoikeusasiamies Ilkka Raution 13.6.2005 antama päätös dnro 2127/4/03 ja Helminen – Lehtola – Virolainen: Esitutkinta ja pakkokeinot, 2005, s. 668).

Tässä tapauksessa kotietsinnästä ei tehty ennen sen toimittamista kirjallista määräystä, vaikka tämä käsitykseni mukaan on tavanomainen käytäntö ei-kiireellisissä tapauksissa. Myös Etelä-Suomen lääninhallituksen poliisiosasto on todennut kirjallisen kotietsintämääräyksen olevan ensisijainen menettelytapa. Suullista kotietsintämääräystä voidaankin näkemykseni mukaan käyttää vain sellaisissa kiireellisissä tapauksissa, joissa kirjallisen määräyksen hankkiminen ei ole mahdollista. Rikoksesta epäillyn oikeuksien turvaamisen kannalta kirjallisen etsintämääräyksen esittäminen tulee pitää vahvana pääsääntönä, josta voidaan poiketa vain poikkeuksellisissa tilanteissa.

Käytettävissäni olevassa selvityksessä ei ole mielestäni esitetty sellaisia välttämättömiä perusteita menettelylle, jonka seurauksena kirjallinen etsintämääräystä ei tehty. Käsitykseni on, että tässä tapauksessa asiassa olisi tullut antaa kirjallinen kotietsintämääräys, josta olisi myös ilmennyt yksilöidysti kotietsinnän kohde. On kuitenkin huomattava, että poliisimies saa toimittaa kotietsinnän ilman määräystä pakkokeinolain 5 luvun 3 §:n tarkoittamissa tilanteissa (ks. edellä kohta 4.1). Nähdäkseni mi-

kään kyseisen lainkohdan mainitsemista tilanteista ei kuitenkaan sovellu puheena olevaan tapaukseen.

Katson, että kirjallista kotietsintämääräystä koskevaa menettelysäännöstä olisi myös kotietsinnän edellytysten kriittiselle arvioinnille pidättämiseen oikeutetun virkamiehen toimesta ollut paremmat mahdollisuudet kuin pelkästään suullisesti tapahtuneen määräyksen antamisen muodossa.

Saatan käsitykseni kotietsinnän kohteen yksilöivän kirjallisen kotietsintämääräyksen merkityksestä rikoskomisarion tietoon.

4.4

Asunnossa olleeseen omaisuuteen kohdistetut toimenpiteet

Kotietsinnän suorittaneiden vanhempien konstaapeleiden E:n ja F:n selvityksissä on kiistetty, että asunnosta olisi otettu mitään omaisuutta poliisin haltuun tai tutkittu kantelijan tyttären asunnossa ollutta matkapuhelinta.

Totean ensinnäkin yleisesti, että matkapuhelin, kuten muukin esine, joka voi olla todisteena rikosasiassa, voidaan takavarikoida pakkokeinolain 4 luvun mukaisesti. Takavarikoitua esinettä saadaan myös tutkia. Tämähän on usein takavarikon nimenomainen tarkoituskin, jos esine on takavarikoitu sillä perusteella, että se voi olla todisteena. Takavarikoidun matkapuhelimen tutkimista kutsutaan vaikiintuneesti päätelaitetutkinnaksi. Vaikka takavarikoitu matkapuhelin sisältää pakkokeinolain 5a luvussa tarkoitettuja televiestejä, niin sen takavarikoimisen tai siinä takavarikon aikaan olleiden viestien yms. tutkimisen edellytys ei ole, että televalvonnan edellytykset täytyisivät.

Tässä tapauksessa poliisilta saatu selvitys on ristiriidassa sen kanssa, mitä kantelussa ja vastineessa on kerrottu tapahtumista. Asian lopputulokseen vaikuttavia lisäselvityksiä ei käsitykseni mukaan ole saatavissa. Käytettävissäni olevan selvityksen valossa en voi päätyä muuhun lopputulokseen, kuin että poliisin ei ole osoitettu menetelleen tältä osin lainvastaisesti.

4.5

Suhteellisuusperiaatteen noudattaminen

Sen lisäksi, mitä olen edellä jaksoissa 4.1 – 4.3 esittänyt käsityksenäni poliisin menettelystä, katson että poliisin menettely kokonaisuudessaan ei täytä kaikkia rikosasian käsittelylle asetettuja vaatimuksia.

Puheena olevan asiakokonaisuuden käsittelyssä on ollut puutteita: kotietsintää koskeva päätös oli osin tehty perehtymättä kotietsinnän toimittamisen edellytyksiin riittävän huolellisesti ja kotietsintä oli toteutettu ainakin osin virheellisesti. Kärjistetysti sanottuna tapaus osoittaa välinpitämätöntä suhtautumista pakkokeinojen käyttöön poliisin tehtävissä. Kotietsintä kohdistuu perusoikeutena suojattuun oikeushyvään. Näiden perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien suoja vesittyy, jos niihin puuttumisen mahdollistavien pakkokeinojen käytön edellytyksiä ei tulkita asianmukaisen tiukasti.

Nähdäkseni kysymys tapahtuman kokonaisarvioinnissa myös siitä, vastasivatko poliisin toimenpiteet pakkokeinon toteuttamisessa pakkokeinolain ja poliisilain mukaista suhteellisuusperiaatetta.

Pakkokeinolain 7 luvun 1a §:n mukaan laissa tarkoitettuja pakkokeinoja saadaan käyttää vain, jos pakkokeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana, kun otetaan huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tarkeys sekä rikoksesta epäillylle tai muille pakkokeinon käytöstä

aiheutuva oikeuksien loukkaus ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Säännöksessä on ilmaistu pakko-keinojen käytössä sovellettavan suhteellisuusperiaatteen vaatimus. Kotietsinnässä on lisäksi noudatettava niin sanottua vähimmän haitan periaatetta, joka on ilmaistu pakkokeinolain 5 luvun 5 §:n 2 momentissa. Sen mukaan kotietsintä on toimitettava siten, että siitä ei aiheudu haittaa tai vahinkoa enempää kuin on välttämätöntä.

Poliisilain 2 §:n 2 momentin mukaan poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen (3 mom.). Tämä lainkohta ilmaisee poliisitoiminnassa yleisesti sovellettavan suhteellisuusperiaatteen, jonka mukaan käytetyt keinot eivät saa olla epäsuhteessa tavoiteltuun päämäärään.

Muun kuin epäillyn luona toimitettavalta kotietsinnältä edellytetään lain mukaan erityisen vahvaa rikoksen selvittämistä. Katson, että kotietsinnan suorittaminen sinänsä käsillä oleva selvitys huomioon ottaen ja sillä näytöllä, mikä poliisilla oli, antaa aiheen arvosteluun myös suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta: selvittämistressin ja oikeusturvaintressin välinen punninta johtaa käsitykseni mukaan tässä tapauksessa siihen, että kotietsintää muualla kuin epäillyn henkilön hallinnassa olevassa paikassa ei voida pitää puolustettavana.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan vanhempi konstaapeli E:lle huomautuksen hänen edellä kohdassa 4.2 selostetusta lainvastaisesta menettelystään kotietsinnan toimittamisesta päätettäessä. Lisäksi kiinnitän E:n huomiota kohdassa 4.3 toteamaani läsnäolomahdollisuuden varaamisesta kotietsinnässä.

Kiinnitän komisarion vakavaa huomiota kohdasta 4.1 ilmenevin tavoin pidättämiseen oikeutetulta virkamieheltä edellytettävään kotietsinnan edellytysten harkintaan. Lisäksi kiinnitän komisarion huomiota kohdassa 4.3 kotietsintämääräyksen muotomääräyksistä toteamiini käsityksiin.

Saatan myös käsitykseni pakkokeinojen käytössä noudatettavan suhteellisuusperiaatteen merkityksestä komisarion ja vanhempi konstaapeli E:n tietoon.

Saatan edellä mainitut toimenpiteeni rikoskomisarion ja E:n tietoon lähettämällä heille jäljennökset tästä päätöksestäni. Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni myös tiedoksi Etelä-Suomen lääninhallituksen poliisiosastolle ja Kanta-Hämeen poliisilaitoksen poliisipäällikölle.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aiheutta.